

EAA 2020 VAM – BESZÁMOLÓ EGY VIRTUÁLIS NEMZETKÖZI RÉGÉSZETI KONFERENCIÁRÓL ÉS A MAGYAR RÉSZVÉTELÉRŐL

ANDERS ALEXANDRA¹

Magyar Régészet 9. évf. (2020), 3. szám, pp. 51–55.

A Magyar Régészet ez évi tavaszi számában jelent meg egy [beszámoló](#) az European Association of Archaeologists (EAA) 2020 augusztusában Budapesten megrendezendő 26. éves találkozójának előkészületeiről a szervezők tollából. Megírtuk, hogy a meghirdetett 220 szekcióra mintegy 2600 előadás és poszterjelentkezés történt – nagyon valószínű volt, hogy Budapesten rendezhetjük meg az EAA történetének második legnagyobb összejövetelét a 2018-as barcelonai 24. találkozó után; ám sajnos a járvány közbeszólt. A helyette virtuálisan megrendezett konferencia számos új tanulsággal és érdekességgel szolgált.

Március közepén minden megváltozott – a COVID-19 vírus megjelenése és a fertőzések rohamos számának emelkedése miatt karanténba kényszerült országunk és szinte egész Európa, a világ nagy részével együtt. Korábbi életünk átalakult, korábbi rutinjaink megszűntek, hirtelen minden bizonytalanná és kiszámíthatatlanná vált – és ebben helyzetben kellett felelős döntéseket hoznunk a jövőre vonatkozóan. Az EAA vezetősége és titkársága, folyamatosan egyeztetve a budapesti szervezőbizottsággal, április 21-én hozta nyilvánosságra határozatát, mely szerint 2020-ban a kialakult helyzetre való tekintettel nem lehet Budapesten a konferenciát megtartani és ehelyett 2022-ben kapjuk meg újra ezt a lehetőséget. Döntés született arról is, hogy 2021-ben Kiel, 2023-ban pedig Belfast fog otthont adni az éves találkozóknak.

Már ekkor körvonalazódott az a határozott szándék, hogy az EAA elnöksége és különösen elnöke, Felipe Criado-Boado mindent megtesz azért, hogy a 2020-as év ne legyen „elveszett év” az EAA életében. Május végén jelent meg az a nyilatkozat, mely kihirdette a megtalált megoldást és újtárra indult az EAA *Virtual Annual Meeting* (VAM) szervezése. Ennek előzménye volt, hogy a korábban jelentkezett szekciókból 150, az előadók közül pedig mintegy 1800-an vállalták, hogy készek ebben a szokatlan és újszerű, virtuális megoldású konferencián is bemutatkozni. Bár az élet megtorpant tavasszal egy pillanatra a pandémia miatt, de aztán a megváltozott keretek közt folyt tovább – és így megmaradt az igény is arra, hogy az aktuális kutatásokról tájékoztassák a szakmát, megvitassák az eredményeket.

EAA VAM – KONFERENCIA A VIRTUÁLIS TÉRBEN

Értelemszerűen ez a konferencia a már korábban kialakított tudományos keretek közt zajlott – megőrizte a jelmondatát: *Networking*, melyhez új logó társult (*I. kép*), nem változott az időpont, megmaradtak a fő témák és a hozzájuk kapcsolódó díszelőadások, valamint a Tudományos Bizottság tagjainak jelentős része is döntött, hogy folytatja munkáját és támogatja minden erejével a VAM sikeres megvalósítását. Az EAA éves találkozóinak egyre növekvő sikerének egyik oka az, hogy az emberek szeretnek egymással találkozni, ismerkedni, beszélgetni, vitatkozni, közösen felfedezni új helyeket a világban, együtt kávézni, sörözni, borozni, táncolni, és hosszan lehetne még folytatni. A VAM mindezekre az elvárásokra nem, vagy csak korlátozottan tudott lehetőséget biztosítani és így a találkozó tudományos sze-

1. kép. EAA 2020 VAM logo (Forrás: EAA2020 weboldal)

¹ ELTE BTK Régészettudományi Intézet. E-mail: anders.alexandra@btk.elte.hu

2. kép. Képernyőkép a megnyitó ünnepségről (Fotó: Wollák Katalin)

repe is hangsúlyosabbá vált. Ezt jól jelzi az is, hogy számos szervező határozott úgy, hogy szekcióját törli vagy halasztja a következő évekre. 180 előadó ezekből a megszűnt szekciókból mégis úgy döntött, hogy mindenképpen szeretne részt venni előadásával vagy poszterével a konferencián. A Tudományos Bizottság feladata volt, hogy ezekből az előadásokból tematikus csoportokat szervezzen és levezető elnököt is delegáljon ezekhez a szekciókhoz (#s500–519).

A 26. éves találkozó megnyitó ünnepségére 2020. augusztus 24-én került sor – több mint 400 résztvevő kísérté figyelemmel online a megszokott koreográfiával (2. kép), de rövidebb időtartamban megrendezett eseményt. Kihirdetésre került a szervezet örökségdíja is, melyet egyéni kategóriában Gilly Carr (University of Cambridge), intézményi kategóriában *REMAINS of Greenland program and network* nyert el. Zárásul Cornelius Holtorf (Linneus Egyetem, Kalmar) *Post-corona Archaeology: Creating a New Normal?* című felettebb aktuális és gondolatébresztő előadást hallgathattuk meg, melyben ismertette a COVID 19 vírus hatását a régészetre és hogy milyen tanulságokat vonhatunk le ebből a jövőnkre/jelenünkre vonatkozóan.

2020. augusztus 24. és 30. között végül is mintegy 167 szekcióban 1420 előadás mutatkozott be; az eseményt mintegy 1800 résztvevő követte aktívan. A szekcióknak átlagosan 31 résztvevőjük volt (KVÉTINOVÁ 2020). A konferencia beosztása követte a megszokott rendet – a szekciókban délelőtt 9 és délután 6 óra közt folyt a munka, az előadások 15 percesek voltak. A levezető elnök belátására volt bízva, hogy mikor tart szünetet és mikor biztosít időt a vitára – a program napi aktualizálásáról és nyilvánossá tételéről a szervezők gondoskodtak. Minden nap sor került [díszelőadásra](#) is, mely a Hopin szoftver „színpad”-nak nevezett virtuális térben zajlott.

Az EAA éves találkozóinak megszokott része a FAIR is – idén a platformon belül, külön csatornán vehettek részt a kiállítók, zömében könyvkiadók; hozzájuk is bármikor be lehetett kukkantani és kedvezményes áron vásárolni. Az EAA által biztosított kisebb-nagyobb standok ezúttal reklámfelületet jelentettek, amiket minden bemutató fél maximálisan igyekezett kihasználni. Ennek ellenére talán a személyes találkozások és esti programok elmaradásán kívül a kiállítókat és különösen a könyvkiadókat érte a legnagyobb veszteség ezen a konferencián. Ez nemcsak materiális, hanem átvitt értelemben is így történt, hiszen a *fair* többnyire egy nagy közösségi térben zajlik, sokszor a kávészünetek helyszínével összekapcsolva. Ezért a találkozások, megbeszélések részben itt történnek, alkalmat adva arra, hogy a kiadók a szerzőkkel, szerkesztőkkel és persze a szakmai közönséggel, a vevőkkel szót válthassanak. Sajnos erre most egyáltalán nem kerülhetett sor és ezt nem pótolta az online térben biztosított livestream idő biztosítása sem, mert a zsúfolt program

Anders Alexandra • EAA 2020 VAM – Beszámoló egy virtuális nemzetközi régészeti konferenciáról és a magyar részvételről

és a személyes kontaktus hiánya miatt a résztvevők nem, vagy csak igen ritkán éltek ezzel a lehetőséggel. A könyvek kézbe vételét és átlapozását, a kölcsönös információszerzést a reklámfelületek tartalma és a sokszor igen élvezetes rövid videók megtekintése nem helyettesítette.

TECHNIKAI HÁTTÉR

Az EAA vezetősége a sokunk számára korábban ismeretlen Hopin platformot választotta a virtuális konferencia lebonyolítására. Bár a Hopin nem rendelkezett néhány, hasonló csapatmunkaközpont alkalmazásban már megszokott megoldással, de képes volt arra, hogy egyszerre több tucat, párhuzamosan futó szekciót kezeljen. Ezekbe a szekciókba szinte észrevétlenül lehetett csatlakozni hallgatóként és hozzászólóként – ami sokkal kellemesebb és zavartalanabb megoldás volt, mint a valóságos konferenciákon nyikorgó ajtók mellett ki- és besurranni az adott előadásra. Nagyon jó volt, hogy a termék befogadóképessége itt most nem korlátozta a résztvevők számát – akár több százan is követhették és kommentálhatták valós időben az eseményeket, a világ különböző pontjairól bejelentkezve. A poszttereket föltöltötték egy mindenki számára elérhető repozitóriumba és arra is lehetőség volt néhány szekcióban, hogy szóban is bemutatkozhassanak.

Az előadók és a hallgatók, a szervezők és önkéntesek közötti kommunikáció zömében a chatszalagon zajlott – hatékonyan és gyorsan.

Egy kicsit még a fogadások nyüzsgő világát, váratlan találkozásait is tudta szimulálni a rendszer – 3–5 percre a szoftver véletlenszerűen összehozott két bejelentkezett résztvevőt, akik a megadott ideig beszélgethettek egymással, majd a kapcsolat bontása után újabb ismerőst vagy ismeretlent sorsolt a Hopin (véletlen és árulkodó egybeesés, hogy a platform ezen részét „networking”-nek nevezi). Itt arra is lehetőség nyílt, hogy a résztvevők egymást is megszólítsák és rövid szakmai megbeszéléseket folytassanak.

MAGYARORSZÁGI RÉGÉSZEK RÉSZVÉTELE

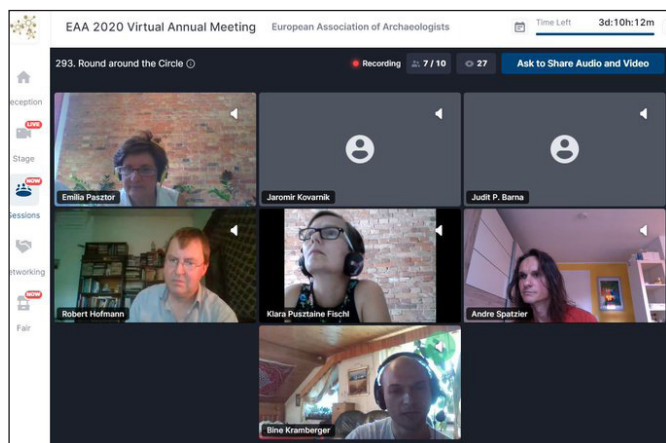
A Tudományos Bizottság tagja volt Jerem Erzsébet (Archaeolingua), Kreiter Attila (MNM), Rác Zsófia (ELTE) és Zatykó Csilla (BTK RI), elnöke pedig Anders Alexandra (ELTE), aki a megnyitó ünnepségen is szót kapott.

A megnyitó ünnepségen kerül sor hagyományosan a szervezet Európai Régészeti Örökség Díjának (*European Archaeological Heritage Prize*) átadására és a díjazottak bemutatására – idén ez a megtisztelő feladat Wollák Katalinra, az Örökség Bizottság tagjára hárult.

The screenshot shows a virtual meeting interface. The main window displays a presentation slide titled "Focus of the Bronze Age genomic researches". The slide is divided into three columns: "Slovakia and Austria", "Western Hungary (Transdanubia)", and "Eastern Hungary (Alföld)". The slide shows a timeline of research sites from 3000/2900 BC to 900/850 BC. The sites are represented by colored ovals and connected by lines, indicating their chronological and geographical relationships. The sites include: Chopice-Veselé, Nitra, Dnatec, Mad'arovce-Vetelov, Unterwölbting, Somogyvár-Vinkovci, Gáta, Transdanubian Encaustic Pottery, Tuzsány, Úrnádföld, Halátsánc, Baden, Vučedol, Mátyó, Bell Beaker, Nagyrév, Kékespuszt, Pre-Gáva, Gáva, Prescypion, Nyírség, Hatvan, Mátyó, Flékesbány / Otomány, and Vajta.

On the right side of the interface, there is a chat window with several messages from participants. The messages include: "It is a bit clearer with head phones...", "when I put on my headphones it improves a lot", "I am sorry, Anna's headset stopped working just before she started her speech... I hope you can manage...", "Snap...", "I am wearing mine and I can hear better :)", "me too", "Thanks Katalin!", "I have tried listening with and without headphones and the echo is still bad, but I can manage, thanks anyway.", "It definitely improves in my case", and "Yep, slightly better."

3. kép. Képernyőkép Szécsényi-Nagy Anna előadásáról (Forrás: <http://mobilitas.ri.btk.mta.hu/>)

4. kép. Képernyőkép a 293. szekcióról
(Fotó: Felipe Criado-Boado, Twitter)

5. kép. A 297. szekció résztvevői Budapesten
(Fotó: Pusztai Tamás)

Nagy öröm volt számomra, hogy fiatal magyar kutatót mutathattam be a szerdai nap díszelőadójaként: Szécsényi-Nagy Anna (ELKHT Régészeti Intézet) legújabb kutatási eredményeit összegezte *Prehistory of the Carpathian Basin from the perspective of archaeogenetics* címmel (3. kép).

Magyarországról 112 fő regisztrált az eseményre; ezzel az ötödik legnépesebb számú küldöttség voltunk az Egyesült Királyság, Németország, Olaszország és Spanyolország után (KVĚTINOVÁ 2020). Régészeink 22 szekció szervezését kezdeményezték,² melyek témaválasztása széles spektrumban fedte le az őskőkortól a középkorig, a régésztől az örökségvédelemig terjedő kutatásokat (KISS&KASZTOVSZKY 2020). (Az EAA éves találkozók lebonyolítását szabályozó dokumentuma szerint egy szekciót legalább két, különböző országból

² A szekciók a következők voltak: #s45: Current research on Bronze and Iron Ages hoards (Marcin Maciejewski, *Tarbay János* Gábor, Kamil Nowak), #s46: Interaction in action: human and societal adaptability in response to changes in climate and environment in Medieval Europe (Kjetil Loftsgarden, Eva Svensson, *Ferenczi László*, Frode Iversen), #s63: The archaeology of the sky (*Pásztor Emilia*, Marc Frincu), #s106: Archaeology of the Silk Road: ancient pathway to the modern world (Branka Franicevic, *Hoppál Krisztina*), #s135: Archaeogenetics, the real meaning: towards synergies between genetics and archaeology (*Szécsényi-Nagy Anna*, Alissa Mittnik, Maite Rivollat, Stefanie Eisenmann, Karina Gerdau), #s185: Morphological diversity in archaeology. Data exploration and visualization by geometric morphometrics (*Csippán Péter*, *Antony Borel*), #s211: Truly interdisciplinary science! Ceramic, metal, glass, and stone provenancing studies as tools to understand the archaeology of trade and exchange (Evelyn Godfrey, Ineke Joosten, Heide Nørgaard, *Kasztovszky Zsolt*), #s218–219: Archaeology in 3D – new technologies for old questions. Part 1–2 (*Patay-Horváth András*, Sorin Hermon, *Jerem Erzsébet*), #s234: Collapse in the basin: regional perspectives on the 1500–1200 BC transition in the Carpathian basin (Parditka Györgyi, Paul Duffy, *Szeverényi Vajk*, Dragan Jovanović, Barry Molloy), #s263: From fragmented artefacts to household activities. Potentials of household archaeology in settlement research (Szabó Dóra, *Soós Eszter*, Jonas Gregorio de Souza), #s279: Neolithic and Bronze Age tells and their networks in the Carpathian Basin and beyond (*Pusztainé Fischl Klára*, Tobias Kienlin, *Füzesi András*, Knut Rassmann, *Bánffy Eszter*), #s293: Round around the circle – circular phenomena and their meanings in European prehistory (*P. Barna Judit*, *Pásztor Emilia*, *Pusztainé Fischl Klára*, *Pusztai Tamás*, Jaromír Kovárník), #s299: Routed archaeology – archaeological routes and their impact on perception of archaeological heritage in the landscape (Marko Mele, *Fábián Szilvia*, Sanjin Mihelić), #s356: Mobility and population transformation in the Migration Period and Early Middle Ages: changing societies and identities (Corina Knipper, *Vida Tivadar*, Daniel Winger), #s376: Networks and mobility in the 3rd–2nd millennium BCE between the Middle-Danube and the Adriatic area: new ideas and interdisciplinary approaches (Claudio Cavazzuti, Alberta Arena, Mario Gavranović, *Kiss Viktória*, Mathias Mehofer), #s391: Prehistory, archaeology and archaeologists as reflected in school books and curricula (*Bozóki-Ernyey Katalin*, Jean-Paul Demoule, Michał Pawleta), #s400: Late Neanderthals of the Middle Danube basin in Central European context: cultural variability, interregional contacts, developmental capacities [PAM] (*Mester Zsolt*, Agnès Lamotte, Andrzej Wiśniewski), #s 402: The imitation game: investigating the who, what, why, where and when of imitative coins (David Wigg-Wolf, *Vida István*, Jens Moesgaard), #s438: Archaeology and its political uses: historical, historiographic and ideological discourses (*Laszlovsky József*, *Varga Benedek*, Petar Parvanov), #s455: Knapp, knapp – who's there? Lithics and their interpretational attributes (Aleksandra Klecha, Diana-Mariuca Vornicu, *Szegedi Kristóf*), #s458: Interdisciplinarity in the archaeological research of religious phenomena (*Gresz Ágnes*, Dragos Gheorghiu, Horváth Tünde), #s462: The Mongol invasion of Central and Eastern Europe: archaeological and historical interpretations (Stephen Pow, *Laszlovsky József*), #s470: Non-invasive regional survey strategies: discussing the methodological golden mean (*Mesterházy Gábor*, Piotr Wroniecki, *Koller Melinda*). A magyar kutatók által szervezett szekciókból válogattak az Archeometriai Műhelyben megjelent rövid beszámoló írói is (KISS&KASZTOVSZKY 2020).

Anders Alexandra • EAA 2020 VAM – Beszámoló egy virtuális nemzetközi régészeti konferenciáról és a magyar részvételről

származó kutató indítványozhat.) 81 előadást jegyeztek első szerzőként magyarországi intézményekhez – egyetemi tanszékekhez, kutatóintézetekhez, múzeumokhoz és örökségvédelmi szervezetekhez – kötődő régészek (4–5. kép) és további számos előadásban vettek részt.³ Az általános szekciók elnöklését és levezetését Anders Alexandra, Bartus Dávid, Mester Zsolt, Rác Zsófia, Szeverényi Vajk és Wollák Katalin vállalta.

A [Lendület Mobilitás Kutatócsoport](#), [ELKHT Régészeti Intézete](#) és az [ELTE BTK Régészettudományi Intézet](#) saját csatornáin is beszámolt munkatársainak részvételéről.

Minden éves találkozó sikeres lebonyolítása elképzelhetetlen az önkéntesek munkája nélkül – a VAM munkáját az ELTE két PhD ösztöndíjas hallgatója, Benes Anita és Johácz Szilvia is [segítette](#).

Az EAA augusztus 28-án megtartott tagközgyűlése meggyőző többséggel Bánffy Esztert, a frankfurti DAI Römisch-Germanische Kommission igazgatóját választotta elnökének a 2021-től kezdődő ciklusra. Addig *incoming president*-ként vesz részt a szervezet munkájában. Személyében a magyar régészeti kutatás is biztos képviselőt és támogatót nyert – „egy igazi európai régészt”, ahogyan még jelöltként fogalmazott bemutatkozó üzenetében.

TANULSÁGOK ÉS A JÖVŐ

A VAM messzemenőig igazolta azokat, akik bátrak voltak és bele mertek vágni ebbe az ismeretlen kezdeményezésbe: Igazolta őket a résztvevők nagy száma és aktivitása az előadásokon és egyéb eseményeken, a szinte problémamentes lebonyolítás és a biztos technikai háttér (amennyi nehézség itt fölmerült, annyival egy valódi konferencián is szembetalálkozunk). Ahogyan Felipe Criado-Boado fogalmazott: „*We weren't in the same place, but at the same time we were all in the same place.*” Általános vélemény volt, hogy vészhelyzetre tökéletes megoldás volt, sok tanulással járt, melyet a jövőben is hasznosítani lehet – de reméljük, hogy a továbbiakban visszatérhetünk az EAA immáron 25, hagyományosan megrendezett éves találkozóinak megszokott formájához.

Az elhangzott előadások nagy részét rögzítették és folyamatosan kerülnek majd föl az EAA youtube csatornájára, ahol egyébként a korábbi évek előadásainak egy része is már [megtekinthető](#).

Az EAA 2020 VAM annyira sikeres volt, hogy sokakban az is fölmerült, hogy az EAA jövőbeni találkozóit a valóságos mellett virtuálisan is meg lehetne rendezni. Azonban ez a kezdeményezés nem számol azzal, hogy a digitális konferenciának is vannak költségei (amit most az EAA fedezett a befizetett éves tagdíjakból), valamint jelentős szervezői munkát igényel, mely jórészt néhány emberre tesz nagy és megoszthatatlan terhet. És ebből a változathoz kimaradnának a személyes kontaktusok, a helyszínek varázsa, a megtapasztalt és átélt valóság – mindaz, ami igazán feledhetetlenné teszi ezeket a találkozókat. Az EAA Prágában működő központjának munkatársai (Katka Kleinová, Sylvie Květinová, Krisztína Pavlíčková, valamint Alena Lokajickova és Miloš Roháček) a szervezés és a találkozó napjai alatt hatalmas erőfeszítéssel és profizmussal oldották meg a VAM zavartalan lebonyolítását – köszönetünket ez úton is szeretném kifejezni.

A következő évi konferenciát a Kieleti Egyetem [szervezi](#) – 2022-ben pedig Budapest, remélhetőleg már a valóságos térben.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Kiss, V. & Kasztovszky, Zs. (2020). Az Európai Régészek Szövetsége 26. éves és első virtuális konferenciája. The 26th annual and first virtual conference of the European Association of Archaeologists. *Archeometriai Műhely* 17/1 (2020), 105–108. http://www.ace.hu/am/2020_1/AM-2020-1-kozl.pdf (Letöltve: 2020.10.26.)

Květinová, S. (2020, megjelenés alatt). EAA Virtual Annual Meeting Report. *The European Archaeologist* 3 (2020).

³ Az adatok a 2020. augusztus 26-i állapotot tükrözik: <https://www.e-a-a.org/EAA2020virtual/Programme>